

ჟაჩიძე თეფიქია

ქართული ნოქის დღეანი

II, III და IV კლასებისათვის

მეხუთე გამოცემა

გადამუშავა და განაწლა
ვალერიან რამიშვილი

დაამუშავა საქართველოს სსრ
განათლების სამინისტრომ

გამოქვეყნდა „განათლება“
თბილისი — 1987

4Г (075)
81.2Г.9
493.962. 1 — 1 (075)
01-76

გაუორშეზა და
კალიგრაფიული
შესრულება ანტონ დუმბაძისა

ა ვ ტ ო რ ი ს ა გ ა ნ *

„ქართული წერის დედანი“ დანიშნულია დაწვებითი სკოლის პირველი საბი კლასისათვის. მან გარკვეული როლი უნდა ითამაშოს ე რ თ ი ა ნ ი ს ე ლ ი ს გამოსამუშავებლად და გასაკეთად.

პ ი რ ვ ე ლ ი კ ლ ა ს ი ს მასალა იყოფა სამ ნაწილად.

ჯერ მოცემულია ხელის გასაგარჯიშებლად ხაზები და ნახევარწრები. ხაზების შეერთებით მიღებულია სახაზავ-სახატავი ნიმუშები. ნახევარწრები ნაწილებია ა, ი, თ, ე, მ, კ, ვ, ზ, რ ასოებისა. სავარჯიშო ნიმუშების გადმოხაზვა-გადმოხატვა სასურველია კ ა ლ მ ი თ .

თ ა ვ ი დ ა ნ ე ე ოთხხაზიან რეგულში ვარჯიშობა, ასოთა ნაწილების კალმით გადაწერა უთუოდ გააადვილებს წერის სწავლებას.

• სახაზავ-სახატავ ნიმუშებს მოსდევს ს ა ა ნ ბ ა ნ ო ნ ა წ ი ლ ი . აქ წარმოდგენილია შესასწავლი ასოები, მათი ნაწილები და ახალი ასოს შემცველი რამდენიმე სიტყვა და წინადადება.

ა ს ო ს ნ ა წ ი ლ ე ბ ზ ე ც ა ლ კ ე ვ ა რ ჯ ი შ ო ბ ა ა რ ა ა ს ა - ჭ ი რ ო . მათ იეწებს მისწავლებელი დაფაზე ასოს დაწერის დროს, რომ უჩვენოს მოწაფეებს, რ ო მ ე ლ ი ა ს ო ს ა დ ი წ ე ე ბ ა , ს ა ი თ მ ი ე - მ ა რ თ ე ბ ა და ს ა დ თ ა ვ დ ე ბ ა , რ ო მ ე ლ ა ს ო ს ს ა დ ა ქ ე ს დ ა ნ ა ჭ ე რ ი და ს ხ ვ ა .

მოწაფეებმა უნდა წერონ კალმით ოთხხაზიან რეგულში. ეოველი ახალი ასო — ერთ-ორ სტრიქონში, ცალკე სიტყვა — 4-8-ჯერ, სოლო ერთი და იგივე წინადადება — 2-4-ჯერ. უნდა გაეითვალისწინოთ, რომ ასოსთან მოცემული მთელი სავარჯიშო მასალის ერთდროულად გადაწერა არ შეიძლება. იგი უნდა განაწილდეს და სხვადასხვა დროს გადაიწეროს.

ხელნაწერი ასოები ო, დ, ლ, რ ეძლევა საანბანო ნაწილის დამთავრების შემდეგ. მომდევნო გადასაწერ მასალებში ეს ასოები ხელნაწერადვე იხმარება.

მ ე ო რ ე კ ლ ა ს შ ი მ უ შ ა ვ დ ე ბ ა გ ა ბ შ უ ლ ი ხ ე ლ ი . ამ მიზნით დედანში მოცემულია ამქამად გავრცელებული ასოთა გადაბმის შემთხვევები 13 გვერდზე (33-45 გვ). ასოები დაჯგუფებულია გ ა დ ა ბ მ ი ს სახის მიხედვით. აქ გვაქვს გ ა დ ა ბ მ ა როგორც ო რ ხ ა ზ ზ ე (ზედა შუა ხაზზე და ქვედა შუა ხაზზე გასწვრივ, ხაზებშუა ასწვრივ და დასწვრივ), ისე ოთხ

* გამოცემლობის ზენიჰა:

სასოლო რეგორმასთან დაკავშირებით 1984-1985 სსწავლო წლიდან ხუთი წერა იხწყა II, III და IV კლასებში. აუად. ე. თოფერას წინასიტყვაობას უგულვლად ეტოვება. რეგორმით გამოწვეული ვადა სახლუ გამარტებულია ჰროფ. ე. რამიპილის აქვე პოთუხეულ წერილში (გვ. 5-6).

ხაზს შუა (ხაზზევით და ხაზქვევით). დამატებულია აგრეთვე ასოთა გადაბმა შუა ზედა ხაზთან. ბოლოს თავმოყრილია ანბანის რიგზე ასოთა გადაბმის ეველა გავრცელებული შემთხვევა.

ასოთა გადაბმაზე ცალკე ვარჯიშობა არაა საჭირო. გადაბმის ნიმუშებს მასწავლებელი იუენებს იმისათვის, რომ გააცნოს მოწაფეებს გადაბმის წესები და უჩვენოს მათ — ცალკე სიტყვის წერის დროს რომელი ასო რომელი ასოს გადაებმის და როგორ გადაებმის.

გადაბმით წერა რომ ჩვევად იქცეს, უმჯობესია ვარჯიშობა წარმოებდეს ჯერ ცალკე სიტყვებზე (როგორიცაა: სახელი, გვარი და სხვ.), შემდეგ მარტივი წინადადებებზე (მაგ., ანდაზებზე და სხვ.), ბოლოს კი მთელი ტექსტის გადაწერაზე თუ წერაზე. მოწაფეები წერენ ორხაზიან რვეულში კალმით.

მესამე და მომდევნო კლასებში წერა მიმდინარეობს ისე, როგორც მეორე კლასში, ოღონდ ცალხაზიან რვეულში უფრო წვრილი ხელით.

მასწავლებელი ვალდებულია დედანს მისდიოს და მის მიხედვით წარმართოს წერა. მასწავლებელმა დამახინჯებული ასო და არასწორი გადაბმა ისევე უნდა გაასწოროს, როგორც ორთოგრაფიული შეცდომა; მოცულობით დიდი ტექსტი უნდა დაუოს და ნაწილ-ნაწილ გადაწერინოს მოწაფეებს.

ასოთა დაწერილობა და გადაბმის ძირითადი შემთხვევები დაამუშავა კომისიამ. წერის დედანს მან საფუძვლად დაუდო იაკობ გოგებაშვილის მიერ დადგენილი დაწერილობა, მხოლოდ ზოგიერთი ასოს მოხაზულობაში შეიტანა მცირეოდენი ცვლილება.

დედანს რვეულის სახე აქვს. სახეები და სახეების ზომა ისეთივეა, როგორიც I და II კლასის ქართული წერის რვეულში არის.

საწერი ნიმუშები (მცირე ნაწილის გამოკლებით) ამოღებულია ჰირველი, მეორე და მესამე კლასის სახელმძღვანელოებიდან. სავარჯიშო მასალების შერჩევა, ასოთა დაუოფა ნაწილებად, გადაბმის დაზუსტება და გამოცალკევება დედნის შემდგენელს ეკუთვნის.

ვ. თოფურია

ვარლამ თოფურიას „ქართული წერის დედანი“
(განასლებული გამოცემის თაბახე)

ვარლამ თოფურიას „ქართული წერის დედანი“, რომელიც 1939 წლიდან სუფთა წერის სახელმძღვანელოა, 1983 წელს რიგით ოცდამოურდ გამოიცა. ავტორის გარდაცვალების (1966 წ.) შემდეგ დაწეებითი სკოლის სტრუქტურა, ხასწავლო გეგმა და ქართული ენის პროგრამა რამდენადმე შეიცვალა. ამის გამო, ბუნებრივია, უცვლელი ვერ დარჩებოდა წერის სწავლებაც. 1939 წლიდან 1970 წლამდე სუფთა წერა ისწავლებოდა I-III კლასებში, 1970-1982 წლებში — I-II კლასებში, 1981-1982 ხასწავლო წლიდან სუფთა წერის სწავლება პროგრამით კვლავ I-III კლასებში იყო გათვალისწინებული.

სკოლის რეფორმასთან დაკავშირებით 1984-1985 ხასწავლო წლიდან ექვსი წლის ბავშვები წერა-კითხვას სწავლობენ თერთმეტწლიანი ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის I კლასში. ამის შედეგად ოთხწლიანი სკოლის I კლასის მოსწავლეებმა ხასწავლო წლის ბოლოს კითხვასთან ერთად კვე იცოდნ 33 ბეჭდური ასოს წერაც. ამიტომ 1985-1986 ხასწავლო წლიდან სუფთა წერა იწეება II კლასიდან და გავრმელდება III და IV კლასებში.

„ქართული წერის დედანი“ განასლებულ (1983 და შემდგომი წლების) გამოცემაში კომისიამ შეიტანა ზოგი ცვლილება, რომელთა დიდი ნაწილი (გადაბმათა ისეთი კომპლექსების ამოღება დედნიდან, რომლებიც სიტყვაში არ გვხვდება, ზოგი ძველი საუარჯიმოს შეცვლა ასლით, დედნის დაახლოება პროგრამასთან და ა. შ.) ავტორს სიცოცხლეშივე თავად ჰქონდა განზრახული.

დედნის წინამდებარე გამოცემა იწეება წინასხანაო პერიოდში შესარულუბელი საუარჯიმოებით. სელის წინასწარ გახასწავად ჟერ ფანქრით შესარულუბელი ხასტავი ნიმუშები მოთავსდა, შემდეგ შეივსო ასოთა ნაწილების ნიმუშები და დალაგდა სიმანელ-სიადვილის მიხედვით. ამით ერთიანობა დამყარდა „დედაენასა“ და „ქართული წერის დედანს“ შორის.

ასეთი საუარჯიმოების შეტანის აუცილებლობა, ერთი მხრით, დედნის მთლიანი ხასით წარმოდგენის საჭიროებამ მოითხოვა, მეორე მხრით, მათმა გამოეენებითმა ღირებულებამ.

II კლასი ხანამ დაიწეებდეს სელნაწერი ასოების (ო, რ, დ, ლ) წერაში ვარჯიმს, მანამდე გაიმოურებს პირველ კლასში ნახასწავლი რთული მოხასწულობის ბეჭდური ასოების (შ, ზ, რ, გ, ფ, უ, ქ, ლ, წ, ც, ქ, ჭ, ჯ, პ) წერას, რისთვისაც შერჩევით გამოიეენება ხანანაო პერიოდის განყოფილებაში წარმოდგენილი წერის ნიმუშები და საუარჯიმოები.

ბეჭდური ასოების წერის ჩეევათა განმტყიცების შემდეგ საგანგებოდ ტარდება სელნაწერ ასოთა (ო, რ, დ, ლ) წერაში ვარჯიმი. ეველა მომდევნო წერითი საუარჯიმო მსოლოდ სელნაწერ ასოებს შეიცავს. საწერი საუარჯიმოები II კლასში სრულდება ოთხსახიან რეველში გენეტური რიგის მიხედვით. სათანადო დამატებით საუარჯიმოებს ადგენს და იეენებს მასწავლებელი.

ოთხსახიან რეველში წერისას ასოთა შორის გამოიტყეება თითო უჯრა, სიტყვათა შორის — 2 უჯრა, მაგრამ, თუ სიტყვის შემდეგ მძიმის ხმარებაცაა საჭირო (მაგ., ასეთ შემთხვევაში: პროხა, ხარი, კამეჩი შინაური ცხოველებია), მაშინ სიტყვათა შორის სამი უჯრა გამოიტყეება; წინადადებათა შორისაც 3 უჯრის გამოტოვება საჭირო.

რთულ სიტუაციაში დევისი და გადასატანად სიტყვის განკვეთის ნიშანი დაიწერება ჰორი-
ზონტალურად ერთი უჯრის შუაში (მაგ.: დედა-მამა, ვა-ნო), ტირე კი — ჰორიზონტალურად
ორი უჯრის შუაში (გარეთ — ატლასი, შიგნით — ათასი).

III კლასში გადაბმული ხელი ისწავლება ორხაზიან რეკულში. მოსწავლეები ჯერ ორი
ასოს გადაბმაზე ვარჯიშობენ (დაფზე, რეკულში), შემდეგ წერენ ისეთ სიტყვებს, რომლებშიც
ნასწავლი გადაბმების გამოყენება იქნება საჭირო. ამის შემდეგ გადადიან მარტივი წინადადე-
ბების წერაზე, ბოლოს კი — მთელი ტექსტის გადაწერაზე.

IV კლასში წერილი ხელით წერა ისწავლება ცალხაზიან რეკულში.

დედნის ამ გამოცემაში აღდგენილია ზოგი ასოს (გ,ბ,ც) ი. გოგებაშვილისეული დაწე-
რილობა და საწერი საფარჯიშოები დალაგებულია „დედაენის“ ბეგრ-ასოთა თანამიმდევრობის
მიხედვით.

დაზუსტებულია ასოთა ნაწილების პროპორციები და ოდნავ შემცირებული ასოთა ზომები
სწავლების საფეხურების მიხედვით.

ასოთა გადაბმის არსებული სისტემა ასე დაზუსტდა:

ა) გადაბმის სახეს „ასოთა გადაბმა შუა ხაზს ზევით“ გამოეყო რამდენადმე განსხვავე-
ბული გადაბმის ჯგუფი და ეწოდა „ასოთა გადაბმა შუა ხაზს ზევით ასწვრივ“, მეორე ჯგუფს კი
შეუნარჩუნდა ძველი საერთო სახელწოდება „ასოთა გადაბმა შუა ხაზს ზევით“. ამ უკანასკნე-
ლიდან ზოგი გადაბმის ნიმუში (იხ, რჩ) შეუერთდა გადაბმის სახეს — „ასოთა გადაბმა შუა ხა-
ზებში ასწვრივ“. ამრიგად, აქ გადაბმათა ერთი სახის ნაცვლად ორი სახე მივიღეთ.

ბ) გაუქმდა გადაბმის სახე „ასოთა გადაბმა შუა ხაზებში დასწვრივ და მისი ნიმუშები
(ტო, ჯი, ჭი) შეუერთდა გადაბმის სახეს — „ასოთა გადაბმა ქვედა შუა ხაზთან დასწვრივ“.

გ) გადაბმის ნიმუში გი ამოვიდა გადაბმის სახიდან „ასოთა გადაბმა ორ შუა ხაზში
ხაზქვევრიდან“ და შეუერთდა გადაბმის სახეს — „ქვედა შუა ხაზზე გასწვრივ“.

დ) გადაბმის სახიდან „ასოთა გადაბმა ორ შუა ხაზში ხაზქვევრიდან“ ამოვიდა გადაბმის
ნიმუშები გა, გპ, გნ, გწ და შეუერთდა გადაბმის სახეს — „ასოთა გადაბმა შუა ხაზებში ასწვრივ“.

ე) გადაბმის სახეს „ასოთა გადაბმა ხაზქვევრიდან ხაზზევით“ გამოეყო ასოთა გადაბმის
რამდენიმე განსხვავებული ახალი გრაფიკული ჯგუფი, რომლებსაც ეწოდა „ასოთა გადაბმა
ქვემოდას ზემოთ ზემო შუა ხაზთან“ და მასში გაერთიანდა გადაბმათა ნიმუშები: ეჩ, უჩ, ვჩ, ფჩ.

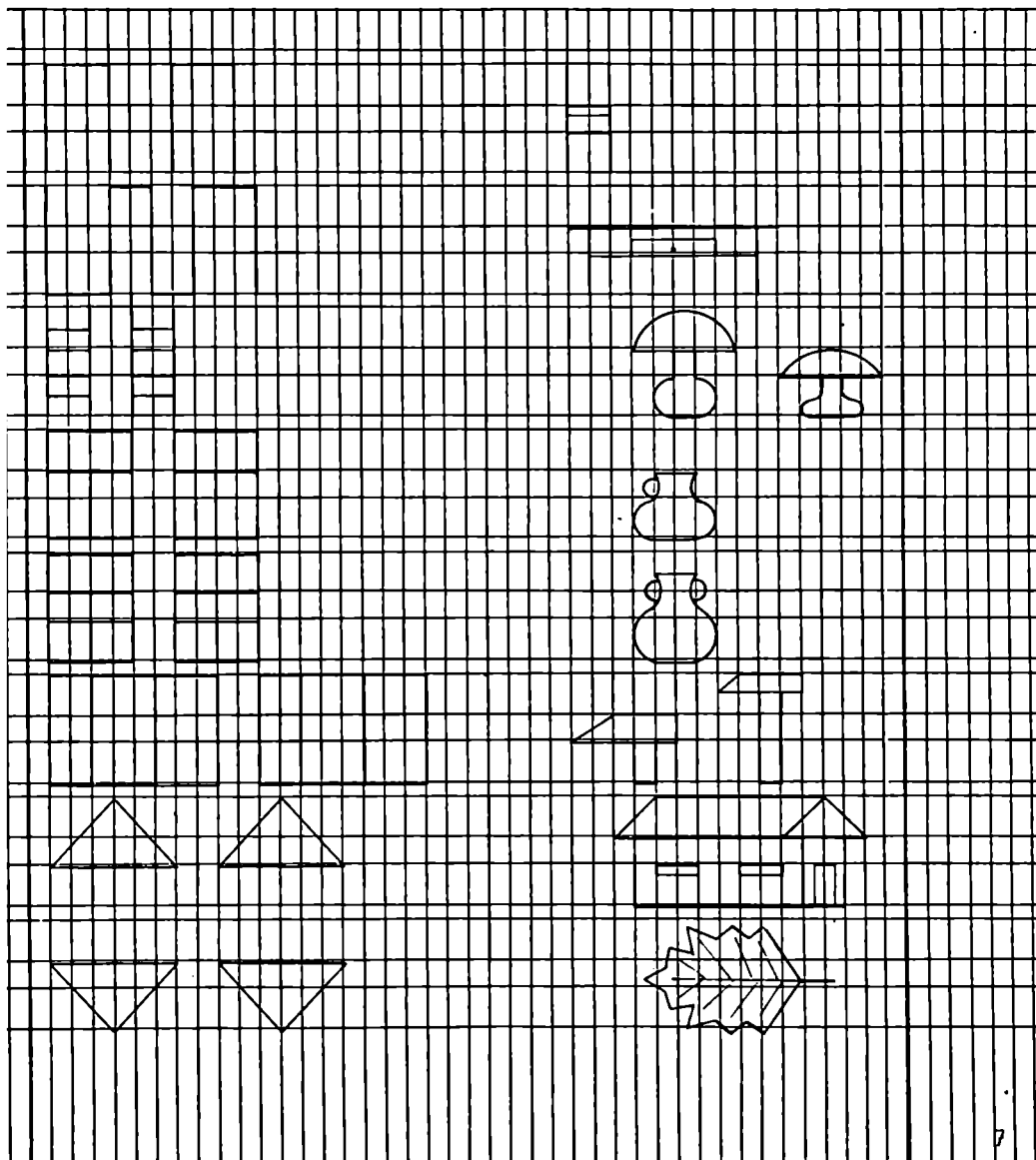
ვ) გადაბმათა სახეები განიტვირთა გადაბმათა ისეთი კომპლექსებისაგან, რომლებიც ან სრუ-
ლიად არ გვხვდება, ან ერთ-ორ სიტყვაშია; ასეთებია: ბტ, ბც, შე, მწ, თბ, თწ, თე, თტ, თც, რბ,
რპ, რწ, ლე, ლც, ჩე, ლგ, ლვ, ლუ, ტბ, მვ, მგ, თჩ, ჩჩ, ლჩ, ღჩ, ვპ, გე, თე, კბ, ებ, ენ, რრ, ღბ, ლე, ღც,
ღხ, ჩგ, ჩტ.

ზ) გადაბმის სახეთა რაოდენობა „ქართული წერის დედნის“ ახალ რედაქციაში, წინა გამო-
ცემებთან შედარებით, შეიცვალა: ერთი სახე ორად გაიყო, ერთი გაუქმდა და ერთიც ახალი
შეიქმნა, მამასადავ, 13-ის ნაცვლად 14 გახდა.

თ) გადაბმათა სახეები წერის დედანში სიმძლევ-სიადვილის მიხედვით დალაგდა (გადაჯგუფ-
და).

დაზუსტდა და ერთიანი გახდა შუალედები (ინტერვალები) სიტყვათა შორის წინადადე-
ბაში და წინადადებათა შორის — ტექსტში.

წინასაანბნო პერიოდი

o o

j j

u u

c c

y y

l l

m m

o o

x x

u u

v v

u u

w w

z z

საანბნო პერიოდი

ოო ოო ოოოო

სს სს სსსს

ოს. ოს. ოს. ოს. ოს. ოს.

სო ოს. სო ოს. სო ოს.

თთ თოთთ თთთ

თსთო. თსთო. თსთო.

თოთს. თოთს. თოთს.

სო თოთო. სო თოთო.

bb lb bbbb

bbs. bsbs so mslb

bb l bbb

bsbs mbs slb mbs.

mm m mmm

mmslb. mbmb mmslb.

g rrrg gggg

bg. bgbg. bsrrrrg.

so usog gurrrmslb

[illegible]

პპ ' პპ პპპპ

კუ. კამა. თოკი. კოკა.

მინაკი. კომმისხე.

პპ ' პპ პპპპ

თაკი. შამკი. ძესვი.

ხიხ კაკი. ვახოხ ძმა.

პპ ' პპ პპპპ

გოკი. გემო. გუშაკი.

მანემო თაკვი.

ფფ ჲ თფფ ფფფ

ფეზი. კეფა. ძაფი.

თეფში. გევის თოფი.

ფფ ჲ ფფ ფფფფ

ფაზი. თეფში. ჯაზეთი.

გიზი. ფიზი ელშია.

რრ ლლრ რრრრ

რკი. მარი. ფარი

ფაფარი. მარი ძოვს.

ჩჩ ჭჭჭჭ ჩჩჩჩ

ჩოხა, ჩაი, ფუჩქი.

ჩირი რეზონია.

მმ მ მმმმ

მარი, მურთი, მახარი.

მემომ ჩამიჩი გაახმო.

ღღ ლღღ ღღღ

ღეღა, ხიდი, გოდორი.

ღათვი ხეზე ადის.

მ მ , ნ ნ ზ ზ ზ ზ

მამე ღმრთი ღვედი.

მამის ხეები ღვას.

ლ ლ , რ რ ლ ლ

ღუმიღღი. ღურგალი.

ძაღლი ფხიზელია.

ყ ყ ყ ყ ყ ყ ყ ყ

ყაყაჩო მაცვადი.

ძაღლი ყეფს.

ქქ ა ა ქ ქქქქ

კაქი. მაქალო.

ყელსახვევი ვაქასია.

პპ სპ პპპპ

პაპა. ყვავი. კაქი.

ღაბეჭილი ხილი.

ნნ ანნ ნნნნ

ვანა. ყურძენი.

მაყვალა პიონერია.

ნნ ანნ ნნნნ

ნიწილა. წყალი. წიგნი.

ვაჟამ წიგნი შეიძინა.

ცც ცცც ცცცც

ცული. მერცხალი.

ცხვარი ბლავის.

ტტ ცტტ ტტტ

ჰანტა. ციფვი ხტის.

თაფლი ტკბილია.

ქქ | ქქ | ქქქქ

ქლიავი. ტრექტორი.

ცოტნე ქეთოს ძმავ.

ჭჭ | სსჭ | ჭჭჭჭ

ჭიქა. ჭაობი ამოაშრეს

ჭიანჭველა მწერია

ჩჩ | სსჩ | ჩჩჩჩ

ჩოხი. ჩოგი ძოვს.

ფინჩანი ჭურჭელია.

პპ . აპპ პპპპ

პაერი. რეპანი.

ბეჟანს ძმა პყავს.

ანდაზები:

ბევრი ბუზი ბზუისო,

ფუტკართან ყველა

ტყუისო.

ვინც მოითმენს, ის

მოიგებსო.

მეორე კლასი

სს

სსკა. სსკს. სსსი.

ეს სსსს სსსია.

ხხ

ხკს კსკსი ყსსია.

ქი ძიქსა ძკს.

ღღ

ღღი. მამაღი ვაღი.

ღღ

ხორბი. ღეღვა. ღეღღ ფაღვა.

მახლ რამახას დიდუღვაა.

ჭეჭიღი.

იზახიღე, მწვანე ჭეჭიღლ,

რაჭუხიღი, ვახიღი ყანაღ!

ქღხი.

ჭაუ, ჭაუ, ქღხლ,

ნუ ფიუნ!

სასწავრდ ნივთები.
ნივნი. ხვეწური. ჩანთა.
კარამი. ფანქარი. მე-
რანი. სამეგრეო. ცახცი.
სათამაშად ნივთები.
ბუხთი. ბუხთარა. გეგ-
ფარა. ჩიტიკა. ქუბი.
ბაღი.
ბაღი. ვაშლი. მსხარი.

ღენი ინმა ბავშვებს

უანერებიდა: „სწავლა,

სწავლა და სწავლა!“

დღიღი ღენი ინს ანერები

ჩვენი ვასხურებთ.

სწავლა სინათლეა,

უსწავრეოდება – სიბნელიე

უსწავრეოდი კაფი

უჭიხი ცურია

ანდამები.

ეხთი თხილის გური

ცხხა ძმამ გაიყლა.

ზახმაცისთვის ყლაკერ-

ღღე უქმელ.

მხნავანა კატა თავებს

ვეხ რაიჭებს.

ქახის მღვანირს ისევ

ქახი წაიღებს.

გამღვანები.

თეთრი ხნური, შავი

თხრი, თხრი მთესველს

ეუბნება.

გახეთ – ატრასი,

შიგნით – ათასი.

რავკასი ხმარი,

ახი რაახნის კვარი.

გამღვანით, ხსახობ

ყაყაჩღ რა ყმანვირი.
ყაყაჩღსა სინითრითა
ყანა რა უმძვენებია,
ყმანვირსა კახგი
სნავრითა
სახრი გაუხახებია.
ანდაზა:
კახგი მვირი ქეღის
გუღის ვახრიაღ

წამთახი.

ღაღგა წამთახი. ბუნე-
ბა თეთხარ შიომღესა.

თუკრობ მღვრთა ბავ-
შეკენი ძაროან ჯაუხახ-

რათა წაჭახუბნ თავი
მღუფხოთ ენადი. აქ

გუნდადებენ, იქ თუკრობ
კაღს აკეთებენ.

ჩვენი სლფედი
ძაღვან ღამაზია ჩვენი
სლფედი ქუჩები ფა-
თლა ქუჩის ძიოვე
მხაჩეს ხეებიან ჩაჩგუდი.
სლფედს ახადი კლბა
სახელები აძველებს
მთელი სლფედი განათე-
ბურია ეღეჟილნიოთ

განათებული.

ხა კახიგია განათებული,
ხა რამაზი, ხა თბილი!

მარე თღვრი სხურიად
გაქხება, მინდვხები
ამწვანდება, ყვავილები
ამღვა, გაჩნდება ნა-
მაზი, ჭხელი პეპლები.

ჩიტი.

ვვარდნ და ვვარდნ

და იმით ვხახნ,

ხმ მე ევეყნას

ვარდნით ვაჭკბდ.

ღამეს ვაჭახებ

ხეხერა ძირით,

ღირას ვახახებ

ვარდნით ჭკბირით.

საყვანიერო სამშენებელ.

მე პატივად

ქათველი ვახ,

კაკასიის

მთების შვილი,

ღაგანცხილმით

სხვაგან ყლუნას,

მიხიევიას

აქ სიკვდილი.

ქათრ - კახეთი,
იმეხეთი,
გუჩია და სამეგხერ -
ყველა ჩემი სამშობლოა -
საყვარელი საქათვერ!

ანდაზა:

ტკბილი სიტყვა ჩემი
კახს გააღებს.

მესამე კლასი

ქვედა
შუა
ხაზზე
გასწვრივ

ასოთა გადაბმა

ზედა შუა ხაზზე გასწვრივ

ი ი ან ან ან ან ან ან ან ან

ო ც ც ც

ჰ ს ს ს ს ს ს ს ს

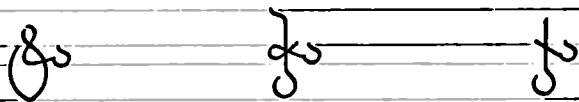
ჩ მ მ მ მ მ მ მ

ღ მ მ მ მ მ მ მ

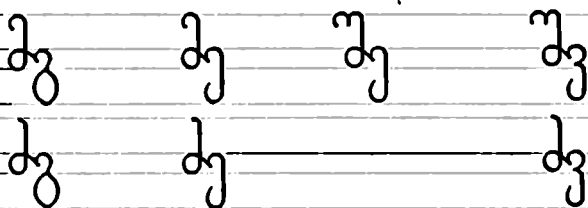
ლ მ მ მ მ მ მ მ

გ მ მ მ მ მ მ მ

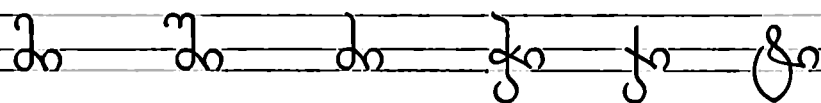
ახლთა გადაბმა შუა ხაზებში გასწვრივ

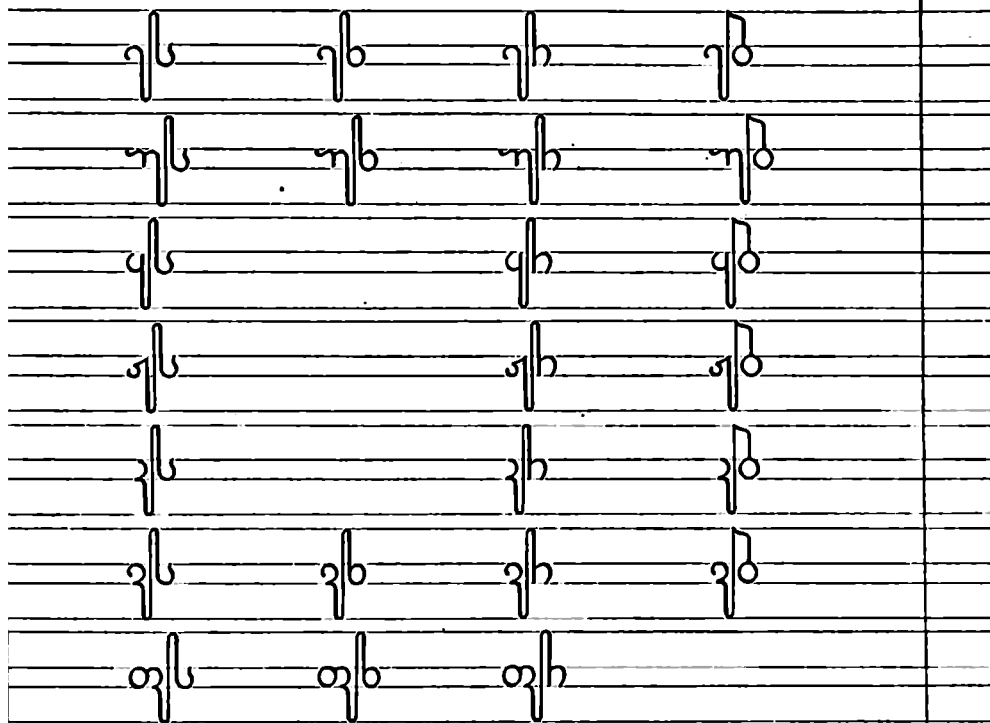
ახლთა გადაბმა შუა ხაზებს შორის დასწვრივ

ახლთა გადაბმა ქვედა შუა ხაზთან დასწვრივ

ახლთა გადაბმა ხაზქვევიდან ხაზზეკათ

ახლთა გადაბმა შუა ხაზს ახწვბივ

ახალია აღდგენა შუა ხანის სეკილი

ძს ძი ძბ ძბ

ძს ძბ ძი ძბ

ძს ძბ ძი ძბ

ძს ძბ ძი ძბ

ღს ღბ ღი ღბ

ღს ღბ ღი ღბ

ღღი. ჯაბი. თბა.

გოხგი. ჩიჩი. ჩიჭი.

ჩსა. ჭიქა. ბიჭი.

ახლთა გადაბმა შუა ხაზებში ახწვრივ

აა აბ ავ აგ ად აზ

აღ აჟ

თა თბ

ხა ხვ ხბ ხნ ხწ ხღ ხჟ

ხა ხნ

ღა ღბ ღნ ღდ

ღა ღნ ღწ ღწ

ვა ვბ ვნ ვწ ვდ

ჩინე. თამარი. ჩანთა.

ცხვირი. ჩაძირა. ქარი.

ახოთა გადაბმა

შუა ხაზებს შორის ასწვრივ

ზედა შუა ხაზთან ასწვრივ

ოგ ოე ოვ

ოჲ ოუ ოყ

თგ თე თვ

თჲ თუ თყ

ხგ ხე ხვ

ხჲ ხუ ხყ

ჩგ ჩე ჩვ

ჩჲ ჩუ ჩყ

ღგ ღე ღვ

ღჲ ღუ ღყ

ტგ ტე ტვ

ტჲ ტუ ტყ

ტჲ ტუ ტყ

ახოთა გადამლა ორ შუა ხაზში ხაზქვევადან

რ რ რ რ რ რ რ

რა რა რა რა რა რა რა

ყა ყა ყა ყა ყა

ჟა ჟა ჟა ჟა ჟა

ჭა ჭა ჭა ჭა ჭა

ვა ვა ვა ვა ვა ვა ვა

ფა ფა ფა ფა ფა

ვაჟა, გიგა, ანანო, რატი, ანანო.

ახლთა გადამმა ქვედა ხაზზე

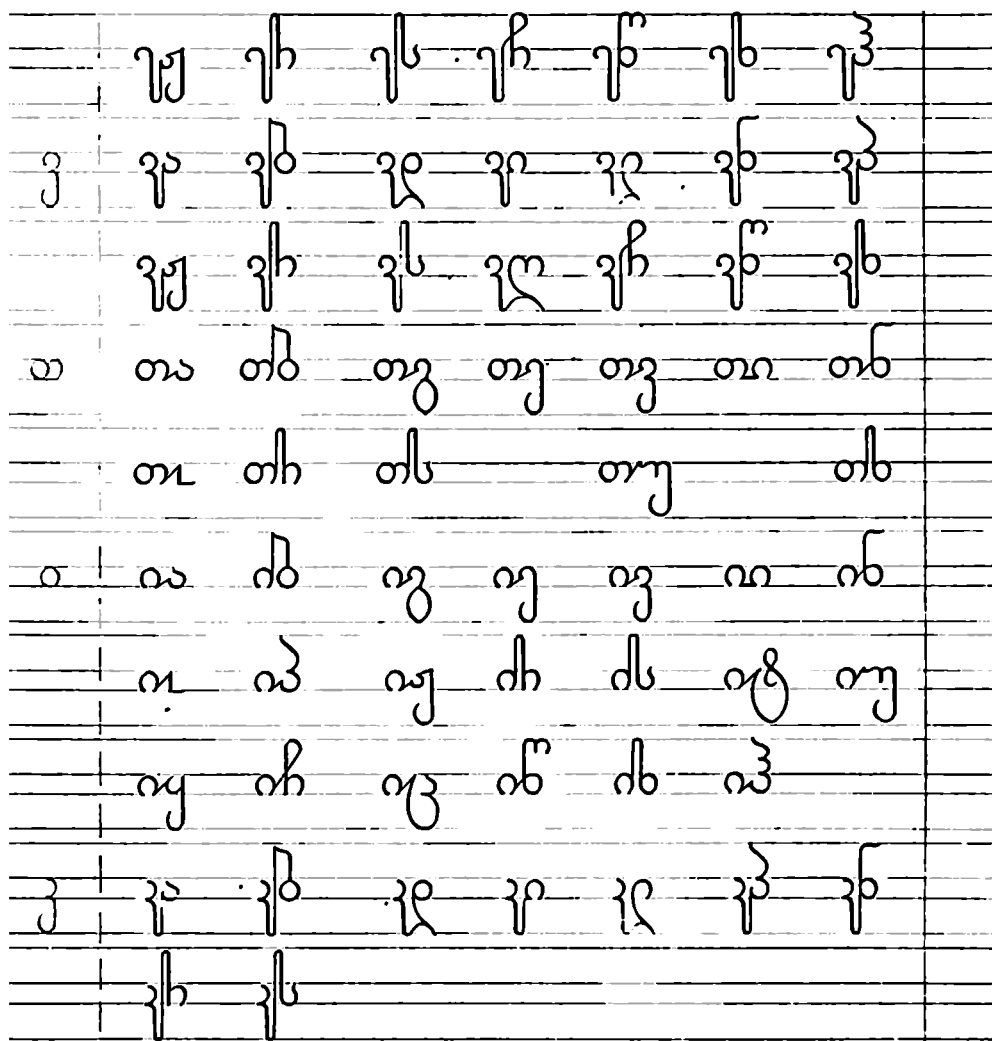
ქ ქ ქ ქ ქ ქ ქ ქ
ქ ქ ქ ქ ქ ქ ქ ქ

ახლთა გადამმა ქვემოდან ზემოთ შუა ხაზთან

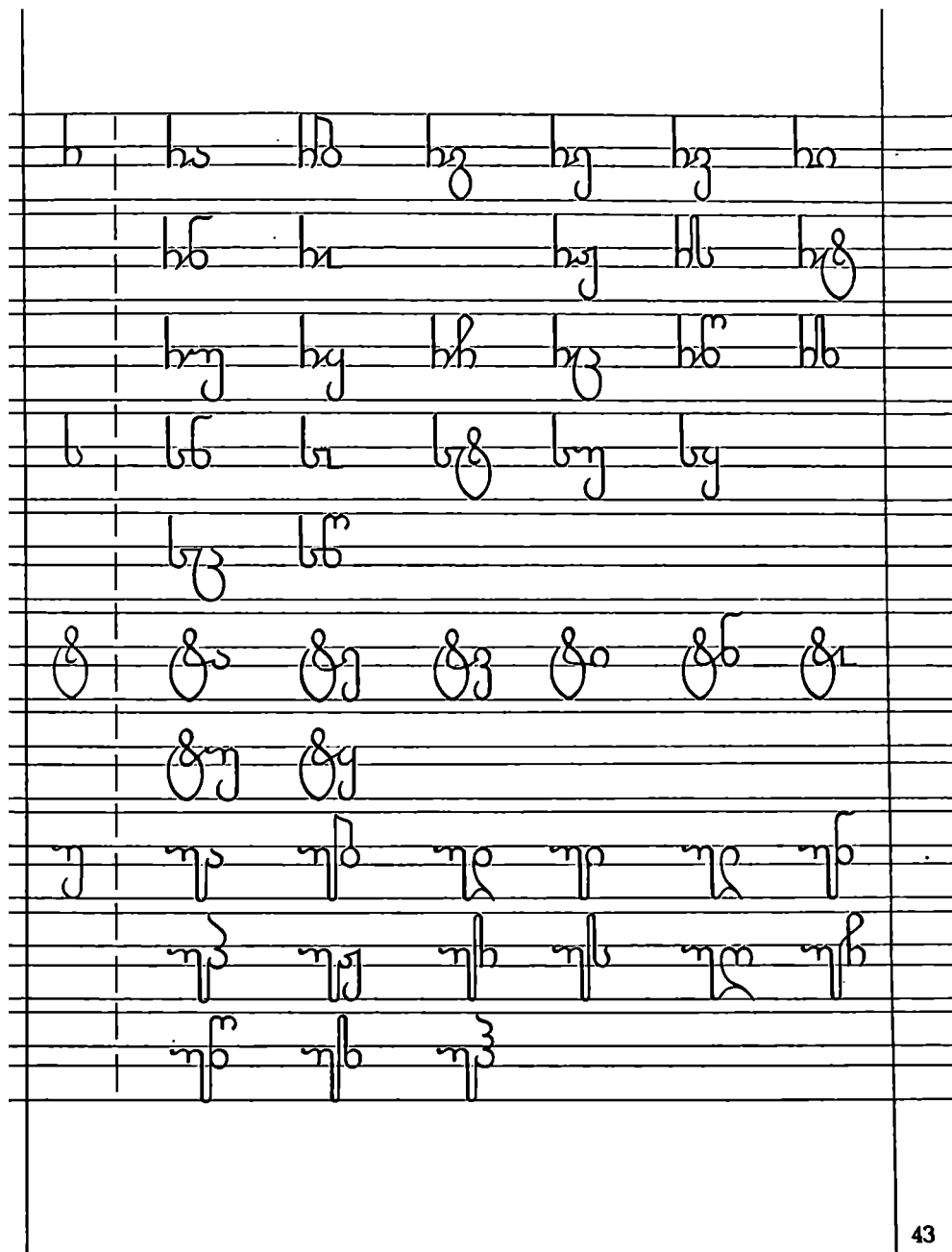
ჩ ჩ ჩ თ

ახლთა გადამმას ნიშნუშები ანბანის ორგზე

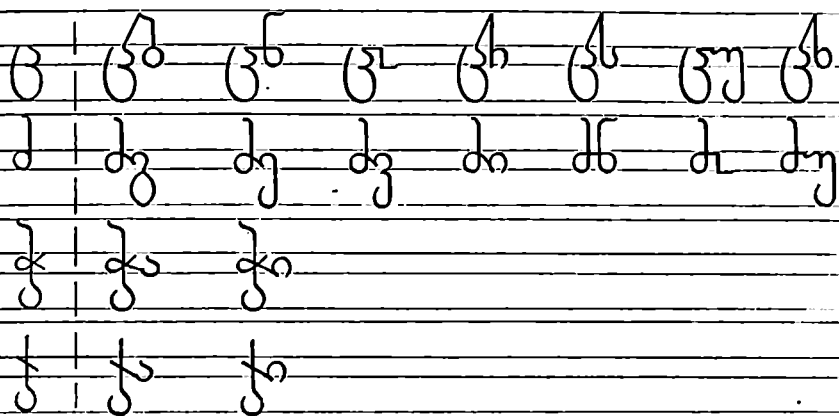
ა ბ გ დ ე ვ ზ
აჲ აჳ აჴ აჵ აჶ აჷ
ბ ბ ბ ბ ბ
გ გ გ გ გ
დ დ დ დ დ

ე თა თღ თო თღ თბ თჱ თჱ
 თბ თს
 ლ ლა ლბ ლე ლვ ლო
 ლბ ლჲ ლხ ლს ლტ ლუ
 ლწ ლნ
 ვ ვა ვბ ვგ ვო ვბ ვპ
 ვჱ ვს
 უ უე უვ უნ უჲ უტ უჟ უი
 ჩ ჩა ჩბ ჩე ჩვ ჩო ჩნ
 ჩჲ ჩხ ჩს ჩუ ჩბ .

თბილისი. ქუთაისი. გიხი. თუთი.

შინა ხელსთავუდო. იღოა ჭავჭავაძე.

აქაი ნიქეთელი. იაკობ გუგუშვილი.

გაქა - თბილისი. შინ მღვრებელი.

გარაკტონი ტაბიძე.

ჩოვქი

ყოჩიბი რამბოვებოდა,
დაბე, ხეუხ ნოთარ ღოქს,
ჩქაჩა, ჩქაჩა ჩოვქი, თხემ
კლ, ბუბი თავს რამბოქს.

მოქიბინენ მქეთავები,
ამოღებენ თითი ვახსა,
ყოჩიბის ქეთენ მნახოდა
და მნახის მნახი მნახსა.

ზაფიელ ეზისთავი

ნღმბხის — დიღა
მზემ წითლარ ამანათა,
თუ ეს დიშქების თუჩა?!
ნღმბხის დიღა გათქრდა —
დღოს შვიდი — ნღმბქია!
გახედეთ, ჩვენთან ზერმზე
მზეს ყელთ ძულთქია
და, ხუცხუც საღაბოქები,
ჩვენი გუდებოც მღოჩიან.

იოსებ ნონეშვილი

მარა ეხთაბაძია

ოჲ ეხთი ჯაღი; ჰყაჲდა ათი ჯაჲი.

ხარესაჲ სიკდიდის მსახურება იუხმნ,

მღიხმ მჟრდუმს, მსაგანინა ისხეიო და

მაგხარ მჟაჲსიჲჲრნა კუნარ. მიხე უთხი:

ეს კუნა გარატყხეთ. მჟრდუმს ვის

გარატყხის.

მემდეგ დაძრეჲნა ისხეიოს კუნა და

სთხიჲა, ისხეიო სათითაჲ დაემტყხოათ.

ჯაჲუმს ადჲრდარ გარატყხის ისხეიო.

მაშინ მამამ უთხრა: წელან ის-
ხეობის კენა ვეჩი გარატყვიეთ, სათითაოდ
ვი ადვირად დაამტყვიეთ. ასე დავეძნე-
თქმათ ცხელქეობამოც. თუ მივცემოდარ
ოცხელქეობთ, მტყუი ვეჩათუქს დაგა-
ვლებთ, ცად = ცადე ვი ადვირად ვძლებთ.

სულხან = საბა ოზბეგიანი

ანდაზა:

ქითი = ყველასათვის,

ყველა = ქითისათვის.

სამშობოს სიყვარული

(ხაღხიჩი)

ვაქცნა უბრა უყვარელს

სამშობო, თავის ეზო,

აჲ შვიკვალს, თუბრა ბუნადრო.

ელვოს თავნე მტელია.

აჲ ვარინგვრდის იმელი,

აჲ შვიკვალს თელია,

თხემ დავმის და დანეუდის

მძმე და მოვლი ელია.

მკვლახა ქლახი

ქლახები ქლახი მკვლახი მკვლახი

ქლახი უფი მკვლახი ქლახი მკვლახი

მკვლახი და მკვლახი: მე მკვლახი-

მკვლახი და მკვლახი, მე მკვლახი მკვლახი.

მკვლახი მკვლახი მკვლახი.

მკვლახი ქლახი მკვლახი და მკვლახი

მკვლახი.

მკვლახი მკვლახი

ყმაწვირი და პეპელა

ჭხელი პეპელა დაათხი

და გააძიო ამა,

მას მოეპაჩა ყმაწვირი,

დაიჭიმა და ამა.

აღეჩსით უთხია პეპელას:

თაფს ხოთი ძიხიერ შინა,

ხუჯი ახა გლდის მთელი ცლე

მოსვინაჲი თქიანა?

აკაკი წერეთელი

მშობროჲს ზემო მონავ!
მშობროჲს ზემო მონავ,
შენს საყვარელ სახელს ვოცავ,
იმ დავოცავ შენს მძვინდარს,
შენს მოასა და ბაჲს დავოცავ!
მშობროჲს ზემო მონავ,
შენს საყვარელ სახელს ვოცავ,
იმ დავოცავ ხარბთა მძებარს,
მეუბნობის თერს დავოცავ!

გალაკტიონ ტაბიძე

მეოთხე კლასი

სჯის სოცებრესა ნაძახსა .

სიკდიდი სახეიფანი!

შოთა რუსთაველი

სწავდის ბიხი მწახე ახის,

კენწიქაში გატყობილბის.

დავით გუგუშვილი

ვაჟასა ფიდი—ხინძსა,

აბჯახი—თუნდა ხისა,

თვარნი ქსიფიოდ მხედვენი,

მოხიდეხი შავახინძსა!

ხალხუბი

შხერხების სიმღერა
სამშბრს ახდის წაქართვეთ,
ნოჩც ნოჩჰინ შუაუცირება,
თხემ ისეთ დღეს დაწყით,
მუდამსუკ უ გაუცინება!

გაუა - ფშაფუღა

მას დედის ბუბუ ტყბირი
შხამადუც შეხუება,
მაბუდისთჳის სიუკირი
ჟისუც დასხახება!

იღია ჭაფჭაჳაძე

სამშბრ, დედის ბუბუ
აჲ გაიცადების სხუზიდა,
ხოუ ტყბირია მშბირი,
მძინეჳნის მსაუ თუდრება.

ზაფხულ ეზისთჳი

ცოდნა სინათლეა

ცოდნა სიმდიდრეა, მელიჟ ომძისთანა მადლობა სიმდიდრე-
ხეა, ხმ, ხაჯ უნდა ბევრს დაუწიოვ, ბევრს გაუწიოვ,
შინ ანა დაუადრება ხა, თუ ან მიგემატება ამ მე-
მთხვევამი ცოდნა ანთებოდ სანთელს ჰგავს: ეჩთ სან-
თელზე ხმ ათას სხვა სანთელს მიუკრძ, სანთელს იმით
აჩუ აღო დაუადრება, აჩუ სინათლე, აჩუ სიჭმუღლე,
პმხოქოთ, იმატებს კრეც, ხადგანავ ეჩთის მაგოქი ათასი
სხვა სანთელი ომძისთან ეჩთად დაიწყის დაბდავს.

სანთელს კრეც ომაში ჰგავს ცოდნა, ხმ, უნდა
ცოდნა ბეუტადრის შინა, სადმე ბნელში, ქუჩის, მპახავს,
მტრის ათქითხმის: ოქ სინათლეა — ჩანს, ლეოძავთ. და-
გვანებოდ მიყვარს კომით ანაქის, ხმ ოქ მღვრძახები
დამხვებთან სანთელს ცოდნა მაჩუ ომაში ანა ჰგავს,
ხმ სანთელი ხცა იქნება, ჩანვრის და გაქება ხმ;
ეჩთოდ ანთებოდ ცოდნა კოთავის დეში ან გაქება:
მაძირან შერიზე გადარის, შერიდან შერიშერიზე.

დედის რაზიგება
გოყყჩიერს სწავდა; გუდამრუდინება,
შიშმა და ჭათა ნუ დაგზახილება,
მუდამ გახსოვდეს, ხიმ შინი ცოდნა
შენსა ქვეყანას გაძადრება.
ოყავ ბექითი და გქენდეს სძენა,
დიდი ვანბია სწავლის შეძენა,
მაგად ამას გთხოვ ყოვდაზე უფლი:
გუდით გოყყჩიერს სამშობლო ენა.
მქიხშოქე, შერი, გაძცდილია:
თუ საბძიკვილი დაგზეუღია,
მაშინ ედრების აშენებდითაფის
ყველი შიშმა დაქაზუღია.

გიორგი ჭალაღიჯელი

ანაბა:

ვინც დაიზახა, ან გაიზახა.

ვღარიძის ღვინს
დასაბამიდან ამუჯჩად ხდება:
აღამაზი ხერსაჲ უვდება,
ხო თახილი დახრება სათქვას:
ქითი აღნიშნავს მის დაბარებას,
მეხე—მისი სიუფილის ამბავს.
დასაბამიდან ამუჯჩად ხდება.
შენ კი... სიტყვიდს დიდ თაფლებად
ქითი თახილი გახურონ ბედა,
ხადვან სიუფილი შენს დაბარებას
გვეხრით დადგმას ვეხ გაუბედავს!

ხუტა ბეჭუღავა

22 ახილი ვღარიძის ილიას ძე ღვინის
დაბარებას ეღუა.

თბილისი

თბილისი უძველესი ქალაქი: ის ძლიან ღაწინაუ-
ღა მესხე - ბიჭუთა საუკუნეებში. თბილისი ბევრს
საუკუნეში გადაიქცა ქსთის დედაქალაქად, მანამდე
ყო დედაქალაქად მესხეთა ითვლებოდა.

თბილისის ხედას ბიძა მღვანეობაძე შერწი-
ხედა: აქ გარდა სამხედრო და საგანგებო გეგმა.

ბევრი მღვანეობაძე თბილისს, ყველა ცდილობდა
ბიძა დაპყრობას.

მხადარი ბიძა, აწიკობი, ცეცხლი და სისხლის
მიწა თბილისი, ხიბლიან ნადგობი თაქსუთქობა
მხადარი სანდუთა ხედასუთქობამ მიუბედა.

თბილისი ათას ხუთასი წლისა.

დღეობა შინა, ყველგან, განახლებოდა დედა-
ქალაქი!

სიმღერა თბილისზე
შენ გმარე ბეწი ბიძი,
ბერძენი ქართლის გურ,
საქათვლის მზადი,
საქათვლის თაიგურ!
ბინყინადა შენი ანა,
ბინყინადაც გაქვს ბიძა,
შენ ხარ ქართლის გურის ვაჟი,
საქათვლის ტოქა თაი.

ლადო ასათიანი

ჩემი მხარე
ვინც ეწვევა საქათვლის
საგნებს სეჩებს,
სიმღერა ხმ ან იცდეს,
მანც დაიმღერებს.

გიორგი ქუჩაშვილი

შეძღუდა

ღაღუა მადლახი შეძღუდა. სოფერში გაიმართა ქვეყნიერის ხელახლა, საწინააღმდეგოების სიზო და ნიჭი. ქადაგისათ ჩაფიქრებულად მსუქანი მტყუარები იწვე-
ვდნენ პატივის მასაჟიკად: - მარე, თხემ ვლტყით
და გარდადოქათ.

ღაღიოთა ვენახებოც, ღაღიოთა ყოქმენი, ღაღიოთა
მაჭიები, მისწდა სოფერში ხმაღლად სიძლია
საწინააღმდეგო ჩამდგახი და ხრდხრდვადამოდი მოქმენსა.
მთაწოდმა მაჭიბამ თაქისი რხი მიჭვამა და
მიყურდა, თითქოს მიღლად და მიქმენსა.

მიჭდა შოაგული შეძღუდისა. სოფერის სილბეებში
ღაღიოთა ჭიჭინი მიმოდ ღაღებოდმა თოქის უბებმა.
სოფერი ეშოქმენდა თოქის შინ მიმოდვას საქმენის
გამსაჯებად ზამთარში, ემინდათ, თოქის ახი მიქმენსა.

ილია ჭავჭავაძე

განათხორცი

ბუნებაში გაძლიერდა,
აღვა, გასუსტდება შედარებით,
ძლიერს საბოლოო დამცავ
ცოფი ცოლით ცუდება.
თავი დამინათა მოახდენა,
ხევენივე მიჰყავს ღვინო;
აქეთ ახალგაზრდა აყვანიდა,
იქით ბანს აძლევს მტკიცება.

ვაჟა-ფშაველა

ათეხიზმები:

ვინც მიყვანისა ან ეძებს,
იგი თავისა მტკიცება.

ღვინო დამისა სწავია,
ბუ იყოს, თონია ხედავია.

შოთა ზუსთაველა

ნაყარღი

მიყვანს ნაყარღი, პატჩა, ანკა, ლულონ-
ჩოხიჩოხით ტყიბად მიმადრი თაფის ვინჩი, ათასთხარ
აყვავებოდ სანდში.

მიყვანს იმისი ყიდელები ღაბარი და მსუქანი ბარანით
შეღოქვარი და ამ ბარანში მჩაგრიტოვით გზნეუდი
თუთი გვიძირები.

მიყვანს ნაყარღი დილით, ხერესაჲ მის პატჩა
ტარღებში ამიდავარი მზე აღმსუქნად ატომციმქის
და პიხს პიხს თაფის ბინყინვარე სხივებს.

მიყვანს ნაყარღი მთაჩიან ლამეში, ხერესაჲ იმისი
ტყიბი ლულონი ლამის მუღხეღბაში ვითოხად უთხი
ტყიბიღება, მთაჩიანს მქითარი ნათელით. ქი-ვესტბიღება
და ადამიანის გუღსა და თაფის სიმშვიდითა და სიმშვიდე-
ვით ეღამება.

მიყვანს ნაყარღი მაშინაჲ, კი, ხერესაჲ ადრის
შეძევ შოხის შოქიხაჲს, თუხს გამიღვადის და ხიამაღდა
ხიბიან ბანს დანწყის.

გვარდინე ვაბაშვილი

Топуриа Варлам Трифонович

**ГРУЗИНСКИЕ ПРОПИСИ
Для учащихся II, III и IV классов
(на грузинском языке)**

რედაქტორი ე. რაჭიშვილი
გამომცემლობის რედაქტორი ნ. ქუთიძე
მხატვრული რედაქტორი თ. კახიკელაშვილი
ტექნოლოგიური მ. ახატიანი
კორექტორი რ. გოგეშვილი

H/K

ხელმოწერილია დასაყვედურ 24. 07. 86 ქაღალდის ზომა 72X94¹/₁₆ სახეები ქაღალდი
ოფისის. გარნიტურა ხელნაწერი. პეჭვის ხერხი ოფსეტური. სახეები დახასი 4. პირ.
სახეები დახასი 5. პირ. ხაზბეჭედი 10,16 ხაზი. საგამომცემ. დახასი 4,85.
ტირაჟი 67.000. ტ. № 1954

ფასი 5 კპ.

გამომცემლობა „განათლება“, თბილისი, ორჯონიკიძის ქ. № 50.
Издательство «Ганатлеба», Тбилиси, ул. Орджоникидзе № 50.

1987

საქ. კ. გ.-ის გამომცემლობის სტამბა, თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
Издательство ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина № 14.